

Bubits Tünde

Egerszegi szonáta álmokra és emlékekre

I. tétel

A forrás

(Sotto voce)

Nincs kezdete ennek sem, vagyis megmondhatatlan, mikor lett így mérgekkel teli a világ. Nap nap után torz emberek születtek, az égbolt méregzöld színre váltott, a nap sárgája is megposhadt, bűzös erjedésbe kezdett minden. A régi harmónia odalett, menekülni kezdtek az emberek a hegyekbe, erdőkbe, ahol sosem látott férgek rothasztották a fákat, füveket. Menekülni kell, igyekezni, friss vízre találni, mert szomjazik minden, minden szomjazik, én is szomjazom. Az emlékezetben, valahol mélyen, van egy hely, ahol hűsítő, hideg víz csörgedezik lassan, lassan, ám biztosan: Mária-kút, széttárt kezű Mária-szobor, ruhába öltöztetve, alatta kis csövön csöpörög a víz, majd kis vályúban gyűlik össze a végre semmilyen ízű folyadék. Átlátszó, hideg, mikor lenyelem, érzem, ahogy lehűl a testem. A tiszta víz továbbfolyik az apró vajatban, végigfutja a domb oldalát, aztán eltűnik a föld alá.

És emlékszem, ahogy odaértünk, a melegben a derékig érő fű összevágta a bőrünket, az izzadság pirosra csípte, de bennünket nem érdekelt, szépek voltunk és vággyal teltek. A víz alá tettük a karunkat, lemostuk a jéghideg vízzel. És szép voltál – és szép voltam, vággyal teli, itt őrzöm a fényképet az agyamban, látod.

Keresni kell a helyet, valahol itt van, de minden torz és zavaros, bűzös, homályos, méregzöld, szétzagatott tetemek, bűdösek és félelmetesek, száraz a torkom, és félek, mert egyedül vagyok, nincs itt senki, csak halottak, halott az erdő, és a fák is sötétben fenyegetőek, de megvan, itt van a szobor, a Mária-szobor ruhátlanul, de széttárt karral itt van, és nézem alatta a kis fémcövet, és nem folyik belőle semmi, nem folyik belőle semmi, száraz a torkom, a domb egyre ráncosabb és a vajatban nincs semmi, csak kő, elszürkült kő, és nézek a szoborra, a Mária-szobor egy beesett arcú öregasszony, sok mély ránc ül az arcán, ez az öreg Mária, alatta nincs élet, felette nincs élet és benne sincs élet, a szeme egy halotté, és elsírom magam, Istenem, Istenem, megöregedett minden, megromlott minden, én is megrohadtam, csak sírok, sírok, és vért hullatok, véres a szemem. Szomjan halok a forrás vize mellett, szomjan halok a forrás vize mellett...

K. József, gimnáziumi tanár kiszáradt torokkal riadt fel álmából, felült, az ágy mellett ásványvizes palack után kotorászott. Ráhúzott, mohón itta a langyos vizet. Hajnalodott éppen, szemei élesebb kontúrokat kerestek. Szoba franciaágygal. Megnyugodott. Az utolsó mondat visszhangzott az agyában, ismerős volt. Hol is olvastam, várjunk, én ezt ismerem, elsős szöveggyűjtemény bal oldalt, ki is írta, ki is írta. Órájára nézett: négy óra, még két órát alhatok, nem kellett volna azt a kolbászt megenni este, túl sós volt. A biztonság kedvéért azért még egyszer körbenézett. Mellette felesége beesett arccal szuszogott. K. József jobban megnézte, ez az arc, várjunk, ez az arc. Igen, tényleg ott a Mária-forrásnál jegyezte el még harminchárom éve. De akkor szép volt és kívánatos, a korához képest most is egész jó formában van, de igen, mintha a Mária-szobornak is ez lett volna az arca. Felesége ekkor nagyot sóhajtott, a kiáramló levegő romló fogairól árulkodott. A szúrós szag körbevette a férfit, másik oldalára fordult. Ki is a szerző... – majd reggel megnézem.

Szomjan halok a forrás vize mellett.

Lassan visszaaludt.

Felesége, akit történetesen Máriának hívtak, öntudatlanul dörzsölgette szemét, csípte a le nem mosott smink, fekete könnyet hullatott a párna sarkára.

II. tétel

A folyó

(Largo)

K. József szeretett a Zala-partra járni. Vitte a horgászbotot, kellékeket, de ez tulajdonképpen csak ürügy volt. A csendre vágyott. Gyakran elbóbiskolt az összecukható széken.

Csak nézte a szürke vizet, nézte, nézte, míg agyában meg nem jelent a látvány. Szemét becsukta, és világosan látta a folyó alján a színes kavicsokat, a víz átlátszó volt, mint az üveg.

Hozd már ide a kosarat meg a duncost, itt úsznak, itt úsznak, tereld erre a halacskákat! Juj, de jó, megvannak, megvannak! Add már ide az üveget, hadd tegyem bele!

A part tele van emberrel, plédeken ülnek, mellettük a kosárban rántott hús, kenyér, kovászos uborka, bambi, fröccs. Távolabb a fahídról férfiak ugrálnak a vízbe, ott mélyebb a folyó.

Tudod, mit? Szökjünk meg! Hozd az üvegben a halakat, és világgá megyünk! Meglásd, jó lesz ott nekünk, ott az Oncsa-házakon túl, biztos nekünk is lesz egy házikó, és akkor tudod mit? Feleségül veszek, és akkor nem csak az asztal alatt lesz a mi játszásiházunk, hanem egy egészen nagy házunk lesz. Veszek neked egy Szundi-heverőt, meg tévét, meg bútort, és akkor gyerekünk is lesz, Tünde lesz a neve, jó? Főzöl nekem vacsorát, mire hazaérek. Az olai tízemeletes tetején lesz a munkám, mert én híres csillagász leszek, ott közelebb vannak a csillagok, jobban látom. Oda nekem gyalog kell mennem, és nagyon elfáradok, de te nekem főzöl finomat. Elmész a Pista bácsi boltjába tejfölért meg kenyérért. Tésztát is süssél ám! A kakaókat szeretem, a nap és estét, tudsz olyat csinálni? Akkor jó. Most már nagyon messze vagyunk a parttól, látod, itt az orosz temető, azért orosz, mert oroszul tudnak csak beszélni, akik itt vannak. Rosszul haltak meg. Ott előtte az a nagy jázminbokor, mondjuk, az a mi házunk, jó? Elbújunk anyu elől, mert ő nem akarja, hogy elmenjek otthonról, de akkor most én leszek a férjed, te meg a feleségem, jó? A halacskák meg a gyerekeink. Neked olyan finom illatod van, az legyen csak az enyém! Odaadod az illatodat örökbe? Megigéred? Akkor jó. Enyém az illatod. Meg ne változtasd az ígéretedet!

Vegyszeres, keserű-édes szagot hozott a szél. K. József félig nyitotta szemét, az emlékezetes kislány-illat összemósódott az aznapi óra szövegével, félhangosan motyogta:

Változtasd meg élted!

Az az évek során jóvátehetetlenül megváltozott.

Emlék-szoborrá kövült a múlt, ott a méregzöld, zavaros folyó mellett.

K. József világosan érezte saját élete torzó-voltát.

III. tétel

Örökkön

(Rondo)

K. József az írás és eszmélés tudományát a legközelebbi általános iskolában sajátította el. Az intézményt a nagy magyar költőről nevezték el. Mindenféle alkalmakra, ünnepekre, verseket kellett tanulni. A falakon is idézetek voltak, minden teremben más. Az övükén a következő, pontatlanul, így:

„Dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
úgy érdemes.”

Ezt későbbi élete során bármikor fel tudta idézni. Jóval később, egyetemi éve alatt derült ki, hogy lemaradt a töredék első sora.

„Ne légy szeles.

Bár a munkádon más keres –”

Ennek okát és súlyát felnőtt férfiként aztán meg is értette.

Most, ahogy belépett az épületbe, a költő portréja mellett egy másik, rövid négysoros várta.

„örökkön kicsik a dolgok.”

Csak az utolsó sort mondta fel magában, talán azt remélte, így rövidebb lesz a látogatás. Émelyítő emberszag terjengett mindenhol. Ilyenkor arra gondolt, milyen megalázó, hogy idegenek nyúlnak az ember testéhez tehetetlenségében, hogy milyen méltatlan így befejezni az életet. Bűntudatból nagy lélegzetet vett, hányinger kerülgette.

Csókolom, Tanár Úr! Hogy tetszik lenni? – köszönt rá az egyik ápolónő, aki a tanítványa volt korábban.

Köszönöm, öregesen.

Menjen csak, de ma nincs jó napja a Margit néninek, harcias kedvében volt, megtépte a hajamat.

Igazán sajnálom – zárta le a beszélgetést, sietősre vette, mielőtt további kellemetlenségekről hírt kapna.

Szervusz, anya! – lépett a szobába, ahol három ágyon három öregasszony feküdt.

Csendesen, mert alszik – piszegett a közelebbi ágyon fekvő néni.

Igen, igen, bocsánat!

Letette az ágy végébe a táskáját és egy nejlonszatyrot, banánt és nápolyit csomagolt reggel a felesége. Leült az ágy melletti kis fehér székre, és az alvó idős nőre nézett. Beesett arccal, nyitott szájjal szuszogott. Hosszasan vizslatta, próbálta benne meglátni a régi, erős asszonyt, aki szigorú, poroszos rendben tanított itt hosszú évekkal ezelőtt. A tanteremre is emlékezett, összecsavazott fapadok sorakoztak katonásan, hogy lehetne azt elfelejteni? Anyja haja mindig ugyanúgy tupírozva, szőkére festve elegánsan, konzervatívan. Most szálanként fehérlik, rövidre nyírva, összevissza áll. Szolid szemfestés, bordó rúzs, színes, kockás dzsörzérúha. Most agyonmosott pamutpizsama lóg rajta. Öt éve nem kelt fel ebből az ágyból, látszik a bőrén, az izmain. Agyvérzés után hozták ide.

Elég is volt ennyi – sóhajtott –, innen nem jön már ki élve, megmondta az orvos.

„örökkön fájdalmas az ember”

Maga kicsoda? Mit akar itt?

Én vagyok, anyukám, a Józsi!

Lopni jöttél? Ellopod, amim van? Te mocskos disznó, elloptad, amim volt, ellopod, amim van. Takarodj innen!

Jobb, ha most elmegy, nincs jó napja a néninek. Én vagyok az, Irénke, nyugodjon meg, Margit néni! Nincs semmi baj!

K. József félve, sután téblábolt odébb, mint a gyerek, aki nem írta meg a házi feladatot. Fogta a táskáját, a másikat otthagya, majd elintézik.

Istenem, mivé lett az anyám! Egy rémálom, engem sem ismer meg. Szomorú, felettébb szomorú!

Visszafelé ismét elolvasta az utolsó sort.

„örökkön kicsik a dolgok.”

Viszontlátásra, Tanár Úr! A jövő kedden is el tetszik jönni?

Igen, igen, viszontlátásra! – mondta alig hallhatóan.

K. József becsukta a nagy magyar költőről elnevezett néhai iskola kapuját.

Kadencia

Hazafelé, ahogy rugdosta a platánleveleket a széles utcán, az a merőben elméleti kérdés jutott az eszébe, hogy vajon lehet-e a költő, bármelyik is, a költészet allegóriája?

Kotnyek István:
Perzsa táj
olajvezetékkel